

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 09.03.2023 § 39

§ 39

Espoon seudun ympäristöterveyden valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi vuonna 2022

Valmistelijat / lisätiedot:
Nevas Mari
Savolainen Tuula
Gartman Nelli
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen johtaja Timo Pasi

Ympäristö- ja rakennuslautakunta päättää hyväksyä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020-2024 toteutumisen arvioinnin vuodelta 2022.

Käsittely

Päätös

Ympäristö- ja rakennuslautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Espoon sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi 9.12.2021, § 65 Espoon seudun ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman päivityksen vuodelle 2022. Valvontasuunnitelman laadinnassa on huomioitu valtakunnallisessa suunnitelmassa annetut tarkastustiheyssuositukset sekä oma paikallinen riskinarviointi.

Valtioneuvoston asetuksen 665/2008 mukaan lautakunnan tulee arvioida vuosittain valvontasuunnitelman toteutuminen. Tiedot valvontasuunnitelmien toteutumisesta ja luottamuselimen päätös asian käsittelystä tulee toimittaa Etelä-Suomen aluehallintovirastoon maaliskuun loppuun mennessä.

Valvontasuunnitelman toteutuminen vuonna 2022

Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista toteutui elintarvikevalvonnan osalta 74 % ja terveydensuojeluvalvonnan osalta 62 %. Tupakka- ja nikotiinivalmisteiden valvonnan osalta toteuma oli 85 % suunnitelman mukaisista tarkastuksista.

Valvontayksikössä tehtiin vuoden 2022 aikana elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä tupakka- ja lääkelain mukaisia tarkastuksia yhteensä 1343 kpl (v. 2021 toteutui 1426 kpl). Näistä suunnitelmaan sisältyviä tarkastuksia oli 1190 ja suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia 153 kpl. Asiakirjatarkastuksina näistä hoidettiin yhteensä 92 kpl.

Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia ovat mm. asumisterveystarkastukset, hakemus- ja ilmoitusmenettelyyn liittyvät tarkastukset sekä valitusten tai ruokamyrkytyspäilyjen johdosta tehdyt tarkastukset. Asumisterveystarkastusten jono vaihteli 3-7 kk:n välillä, ollen vuoden lopussa noin 5 kk. Tarkastuskäytien lisäksi toteutettiin projekteihin liittyvää näytteenottoa.

Taulukoissa on esitetty elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan osalta vuosien 2021 ja 2022 tuloksia vertaillen (taulukko 1) ja tarkastusten lukumääräinen tavoite ja toteuma lakiperusteen mukaan jaoteltuna (taulukko 2).

Taulukko 1. Yhteenveto elintarvike- ja terveydensuojelulainsäädännön mukaisen valvonnan toteumasta, vertaillen 2021 ja 2022.

	Elintarvikevalvonta		Terveydensuojeluvalvonta		Yhteensä	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Valvontakohteiden määrä	2438	2294	1130	1131	3568	3425
Suunniteltu tarkastusmäärä	1179	1101	376	380	1555	1481
Suunnitelmallisten tarkastusten toteuma (% suunnitelluista) sis. seurannan	851 (72 %)	812 (74 %)	271 (72 %)	237 (62 %)	1121 (72 %)	1049 (71 %)
Seurantatarkastukset eriteltynä	134	139	12	9	146	148
Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset	33	40	90	85	123	125

Taulukko 2. Tarkastusten lukumääräinen tavoite ja toteuma lakiperusteen mukaan jaoteltuna.

Lakiperuste	Suunnitelmallisten tarkastusten tavoite	Toteutuneet suunnitelmaan sisältyvät (%)	Suunnitelman ulkopuoliset	Tarkastukset yhteensä
Elintarvikelaiki	1101	812 / 74 %	40	852
Terveydensuojelulaki	380	237 / 62 %	85	322
Tupakka- ja lääkelaki	165	141 / 85 %	28	169
Yhteensä	1646	1190 / 72 %	153	1343

Toimijoiden tekemiä, toimintaansa koskevia ilmoituksia käsiteltiin yhteensä 492 kpl (15 % enemmän kuin 2021) ja hakemuksia 97 kpl (37 % enemmän kuin 2021). Koska kohdetietojärjestelmän ylläpitäminen ajantasaisena oli yksi keskeisistä tavoitteista vuonna 2022, seurattiin yksikössä erityisesti ilmoitusten käsittelemiseen kuluva aikaa. Ilmoituksista yhteensä 465 kpl (95 %) saatiin käsiteltyä asetetun tavoitteen mukaisesti, eli < 14 vrk:n kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Elintarvikevalvonnan osalta kohdetietomäärät eivät ole verrattavissa suoraan aiempiin vuosiin, koska lopettaneet toimijat on saatu poistettua rekisteristä vuoden 2022 aikana.

Akuutit ympäristöterveyden häiriötilanteet saatiin hoidettua ongelmitta. Elintarvikkeisiin liittyviä ruokamyrkytyspäilyilmoituksia vastaanotettiin

vuoden aikana 135 kpl, ja näistä yksi on ollut osa alueellisesti laajempaa ruokamyrkytys-epidemiaselvitystä. Talous- ja uimaveden liittyviä häiriötilanteita oli vuoden aikana yhteensä 44 kpl, joista kuusi johti laajempaan selvitystyöhön. Em. tehtävien lisäksi yksikön henkilöstöä työllistivät mm. toimijoiden neuvontatehtävät, erilaisten lausuntojen valmistelu sekä viranhaltija- ja viranomaispäätökset.

Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan suoritteita kertyi yhteensä 498 kpl ja kaupungineläinlääkärin vastaanotolla tai tilakäynneillä hoidettiin yhteensä 3210 eläinpotilasta. Potilaskäynteihin liittyviä korvausvaatimuksia ei ole tullut vuonna 2022. Eläinsuojelupäätöksistä on tehty valitus hallinto-oikeuteen kahdeksassa tapauksessa.

Toimijaa veloitetaan valvontatyöstä ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaisesti. Lisäksi tupakka- ja lääkelain mukaisesti veloitetaan veroluonteinen, vuosittainen valvontamaksu. Vuonna 2022 perittiin ensimmäisen kerran vuosittainen valvonnan perusmaksu (150 €) myös elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisilta kohteilta, tietysin lakisääteisillä poikkeuksilla. Kaikkiaan valvonnan maksutuottoja kertyi valvontayksikölle 789 003 € (vuonna 2021; 488 692 €), sisältäen tarkastusmaksut, sekä vuosittaiset valvontamaksut. Sisäisesti laskutettavat maksutuotot olivat 88 340 € (vuonna 2021; 44 551 €). Yli 300 000 € kasvu maksutuotoissa selittyy ensisijaisesti elintarvike- ja terveydensuojelulakien valvonnan perusmaksun laskutuksen käynnistymisellä.

Henkilöstöresurssit

Perusmaksun myötä saadun lisärahoituksen turvin perustetut kolme uutta terveystarkastajan vakanssia täytettiin keväällä/kesällä 2022, ja niiden vaikutus valvontaan tulee ilmenemään selkeämmin vuonna 2023. Espoon seudun ympäristöterveyden toiminta-alueen kasvava väestöpohja lisää kuitenkin edelleen välillisesti tarvetta lisäresursseille. Henkilöstöresurssien ollessa riittämättömiä vastaamaan kasvanutta valvontatarvetta ja lainsäädännön tuomia uusia valvontatehtäviä, on tehtävien voimakas priorisointi ollut tärkeässä roolissa. Lisäksi on pyritty löytämään keinoja toiminnan tehostamiseksi.

Valvontayksikkö sai vuoden aikana vastattavakseen AVIn selvityspyynnön hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen riittämättömistä tarkastuksista. Haasteen laitosvalvonnan toteuttamisessa katsottiin johtuneen paitsi riittämättömistä resursseista, myös hygieenikkoeläinlääkärin opintovapaan ja sijaisjärjestelyjen vaikutuksesta kyseisenä ajanjaksona. Yhtenä parannuskeinona on vuonna 2022 perustettavaksi päätetty uusi 50 % hygieenikkovirka, jonka myötä nykyinen valvontaeläinlääkärin virka (40 % hygieniavalvontaa ja 60 % eläinlääkintähuollon valvontaa) muutetaan vuoden 2023 alussa vain eläinlääkintähuollon valvontatehtäviä sisältäväksi. Tällä muutoksella on tarkoitus parantaa sekä elintarvike- että eläinsuojeluvalvonnan resursointia.

AVI antoi asumisterveyden liittyneessä asiassa päätöksen, jossa huomautettiin yksikölle pitkistä käsittelyajoista asumisterveyden osalta. Asumisterveyden tehtävät ovat olleet voimakkaassa kasvussa. Asunnontarkastusjonoon on kirjattu 125 asiakasta vuonna 2022, kun vastaava luku vuonna 2021 oli 108. Asumisyhteisöjen tupakointikieltopäätöshakemusten määrät, samoin kuin muut yhteydenotot ja neuvontatarve asumisterveysasioihin liittyen ovat kasvaneet. Valvontayksikkö pyrkii lisäksi kouluttamaan jokaisen asumisterveysasioita

hoitavan terveystarkastajan RTA-pätevyyteen, mikä myös tällä hetkellä vaikuttaa aktiivisesti hyödynnettävissä olevaan resurssiin.

Toiminnan kehittäminen

Vuonna 2022 valmisteltiin yleisen terveystarkastuksen osalta muuttoa uusiin toimitiloihin, tavoitteena saada aikaan taloudellisia säästöjä. Hyvien sisäilmaolosuhteiden vuoksi valittiin toimipisteeksi Otaniemessä sijaitseva monitilatoimisto, johon tilat saatiin järjestettyä samaan yhteyteen ympäristönsuojelun kanssa. Muutto suunniteltiin toteutettavaksi vuoden 2023 alussa. Eläinlääkintähuollon osalta toiminta jatkuu aiemmissa tiloissa, joita tullaan hieman laajentamaan vastaanoton tilanahtauden ja työturvallisuuden helpottamiseksi. Vuonna 2022 jatkettiin organisaatiouudistuksen täytäntöönpanoa ja on pyritty edelleen tehostamaan ja sujuvoittamaan yhteistyötä rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kanssa, mm. yhteislausuntojen ja asiantuntijaverkoston myötä.

Elintarvikevalvonnan puolella alettiin kehittämään asiakaspalvelutyötä. Tavoitteena on asiakaspalvelutyön selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen, ja siten resurssien tehokkaampi hyödyntäminen. Suunnitelmat tehtiin vuoden 2022 syksyllä ja uusi toimintamalli oli tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2023 alussa.

Valvonnan perusmaksun laskutus vei runsaasti henkilöstön työaika, mutta sen voidaan katsoa merkittävällä tavalla ajantasaistaneen kohdetietojärjestelmän ajantasaisuutta.

Sisäisiä auditointeja tehtiin vuoden 2022 aikana neljä. Näitä olivat: 1/2022 Perehdytys; 2/2022 Päivähoito- ja kerhotilat pääperiaatteet - ohje toimijalle 2021; 3/2022: Uimarantavesinäytteenotto-ohje ja 4/2022: Yksikön sisäiset ohjeet: Työajan seuranta ja poikkeavat työajat (ohje 6, vs. 2), Koulutuksiin osallistuminen (ohje 8, vs. 2) sekä Asiakaspalveluohje (ohje 11). Valvontayksikkö osallistui lisäksi HSY:n järjestämään, talousveteen liittyvän häiriötilanneharjoituksen, joka oli toteutettu kyberuhka-teemalla. Espoon kaupungilta harjoitukseen osallistui myös asiantuntijoita tartuntatauti- ja viestintäpuolelta sekä viestinnästä.

Tarkastuksilta koottu asiakaspalaute on ollut hyvää ja toimijat ovat kokeneet valvontakäynnit toiminnalleen hyödyllisiksi. Asiakaspalautekyselyjen perusteella 96 % valvonnan asiakkaista koki tarkastuskäynnin hyödylliseksi ja Oiva-arvosanoin arvioituna tarkastuskäynnit koettiin 96 % tapauksista oivalliseksi tai hyväksi.

Valvontayksikössä on ohjattu eläinlääketieteen opiskelijoita harjoittelujaksoillaan Helsingin ja Tarton yliopistoista. Yksikössä on lisäksi valmistunut insinööriopiskelijan opinnäytetyö allasvesiasetuksen mukaisen häiriötilannesuunnitelman kehittämisestä. Ympäristöterveydenhuollon alan ammattikorkeakouluopiskelijoita on toiminut terveystarkastajan sijaisuuksissa kerryttäen opintoihinsa vaadittavaa harjoittelu-aikaa.

Elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain valvontasuunnitelmien sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja eläinlääkäripalvelujen järjestämissuunnitelman toteutuminen on kuvattu liitteissä 1-4.

Päätöshistoria

Liitteet

1 Valvontasuunnitelmien toteutumisen arviointi vuonna 2022

Oheismateriaali

Tiedoksi

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Kauniaisten kaupunki
Kirkkonummen kunta